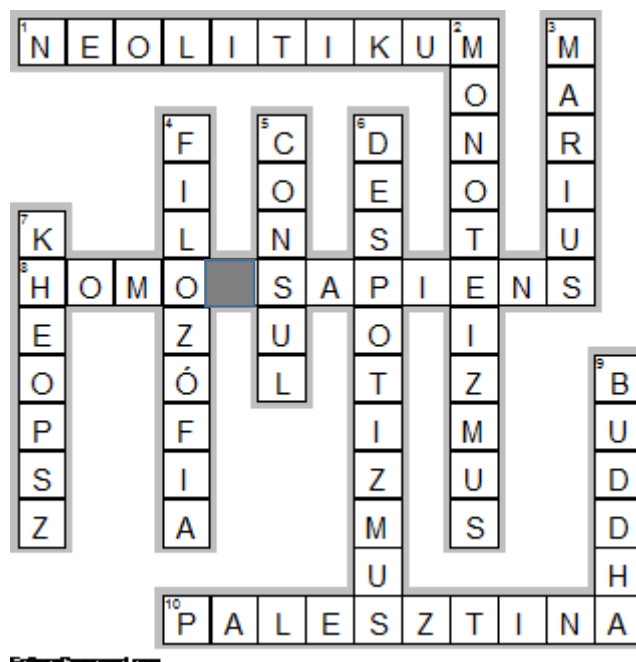

Értékelési útmutató

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük (kivétel a keresztrejtvény). Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint az igazolható jó válasz is pontot ér. Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot.

1. feladat

10 pont

2. feladat

8 pont

- Nagy Sándor vagy III. Alexandrosz
- Kleiszthenész
- Platón
- Pheidiász
- Hannibál
- Sulla
- Hammurapi
- Thuküdidész

3. feladat

8 pont

	szájhagyomány	írott forrás	tárgyi forrás
Elsődleges	d)	b) h)	a) g)
Másodlagos		c) e) f)	f)

Az f) item mindkét helyen értelmezhető, elfogadható, de csak 1 pont adható.

4. feladat**8 pont**

Állítás	Igaz	Hamis
a) II. Ramszesznek épült sziklatemploma az ókori Egyiptomban.	X	
b) Mózes vezette a zsidó népet Ur városából kiindulva Kánaánig.		X
c) A bőr színe szerint különböző rasszok alakultak ki (pl. homo habilis).		X
d) Nagy Sándor több Alexandria nevű várost alapított.	X	
e) A hagyomány szerint Rómának 7 királya volt.	X	
f) A Gracchus-testvérek meg akarták oldani a római hadsereg válságának kérdését is.	X	
g) Az első triumvirátus tagjai: Julius Caesar, Antonius és Pompeius.		X
h) A principatus a császárság nyílt formája a Római Birodalomban.		X

5. feladat**8 pont**

Esemény	Évszám	Betűjel
Róma hagyomány szerinti alapítása.	a) Kr.e. 753	F
Az actiumi csata.	b) Kr.e. 31	A
Az ókori zsidó állam fénykora (évszázad).	c) Kr.e. 10. sz.	I
Az 1. pun háború időszaka (a háború kezdő dátuma).	d) Kr.e. 264	B
Julius Caesar meggyilkolása.	e) Kr.e. 44	G
Az első feljegyzett olimpiai játékok.	f) Kr.e. 776	C
A hellének legyőzték I. Dareiosz seregeit Marathónnál.	g) Kr.e. 490	D
Nagy Sándor uralkodásának kezdete.	h) Kr.e. 336	E

1 pont, ha az évszám és betűjel is megfelelő. Pontmegosztás nincs.

6. feladat**9 pont**

a) India és Kína

A sorrend mindegy, mindkettő megnevezése szükséges a ponthoz.

b) eperfa

c) rabszolgákkal *esetleg* emberekkeld) Az ázsiai hunok ellen *vagy* nomád hunok ellen *vagy* nomádok ellen *vagy* hunok ellen.

e) Csin Si Huang-ti

*Hiányos válasz: kínai császár.*f) Han-dinasztia *vagy* Hang) öntözéses gazdálkodást *vagy* öntözéses földművelést *vagy* pénzgazdálkodást *vagy* árutermelést

h) rizs

i) bors *esetleg* gyapot

7. feladat**8 pont**

- a) többistenhit (politeizmus)
- b) nép vagy köznép (démosz)
- c) hadvezér vagy hadseregvezető (sztratégosz)
- d) tartomány (provincia)
- e) nép vagy köznép *esetleg* tömeg (plebejus)
- f) zsarnokság vagy egyeduralom (tűrannisz)
- g) népámitás vagy népvezetés (demagógia)
- h) városállam (polisz)

A sorrend mindegy. Egy szóban kell megadni a helyes választ.

T	I	R	A	M	K	E	S	E	T	I	A	E	R	J	S	T	Y	M	S
E	R	A	P	O	L	I	T	E	I	Z	M	U	S	Ú	Q	Ü	V	N	Z
A	F	P	B	C	S	E	H	Á	L	Ö	M	W	T	U	O	R	U	F	T
R	U	L	L	D	Á	Ű	N	M	E	A	O	P	P	I	Á	A	E	A	R
O	L	E	O	N	É	Ö	D	E	R	Á	P	R	O	V	I	N	C	I	A
D	A	B	V	M	O	M	K	P	A	L	A	C	L	Y	M	N	P	S	T
A	V	E	A	G	T	K	O	L	N	G	L	V	I	Í	P	I	L	I	É
D	R	J	R	O	N	I	Z	S	C	A	Ó	Z	S	Á	S	S	M	U	G
Í	X	U	F	J	L	O	L	A	Z	M	N	L	Z	I	É	Z	A	C	O
F	J	S	T	O	Ő	R	N	M	A	L	C	O	N	R	E	S	S	I	S
L	A	J	M	E	D	E	M	A	G	Ó	G	I	A	N	I	A	G	O	Z

8. feladat**9 pont**

- a) villám
- b) szigony
- c) farkas
- d) bagoly
- e) saru
- f) galamb
- g) hárfá
- h) szarvas
- i) Olümposz

9. feladat**8 pont**

- a) Athén
 b) cserépszavazás vagy osztrakizmosz
 c) Kleiszthenész
 d) Kr.e. 5. század (Nem a kleiszthenészi reformok bevezetésére vonatkozik a kérdés.)
 e) A türannisz vagy zsarnokság újbóli bevezetése ellen.

*Minden tartalmilag helyes válasz elfogadható.*f) B) Érvényes eredményes szavazás (Csak az aláhúzott válasz fogadható el.)

g) Tíz évre kiutasították a poliszból.

*Minden tartalmilag helyes válasz elfogadható bővebb kifejtéssel is. Pl. utal a vagyon megtartására.*h) A) Igen (Csak az aláhúzott válasz fogadható el.)**10. feladat****6 pont**

- a) X
 b) 1.
 c) 2.
 d) X
 e) X
 f) 2.

*Csak a helyesen bekarikázott szám vagy X jel fogadható el.***11. feladat****8 pont**

- a) Róma
 b) Kr.e. 510
 c) Kr.e. 5. századtól
 d) Kr.e. 287-től
 e) censor
 f) néptribunus
 g) questor
 h) diktátor

12. feladat**10 pont**

Esszé

Az érettségi értékelési szempontjait kell alkalmazni az alábbi pontozással. **Figyelembe kell venni, hogy a tanulók az esszéírást még tanulják! Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján.**

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	1
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	3

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja az Óbabiloni Birodalomban a társadalmi, tulajdonjogi és családra vonatkozó következtetéseit, ismereteit. Egyéb kérdéseket legfeljebb a forrásokból következtetve érint. (1 pont)
Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája az Óbabiloni Birodalom/Mezopotámia (tér), Hammurapi uralkodása a Kr.e. 18. századra tehető (idő). Az 1 pont akkor jár, ha mindkét szempontra kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet, megfelelő a nyelvhelyesség és nincs durva helyesírási hiba. Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (pl. törvény, törvénygyűjtemény, awelum (vagy szabad ember), muskénium (félszabad), rabszolga, adórszolgátság, vagyon, feleség, házassági szerződés stb.). (1 pont)
Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása

A tanuló 3 elemre utal a forrásokat használva a témához tartozóan (3 pont): pl.

- a társadalom jogilag szabadokra, félszabadokra és rabszolgákra osztható;
- létezik az adórszolgátság intézménye is (3 év);
- a törvények védik a magántulajdont; szigorúan bünteti a törvény a tulajdon elleni vétségeket;
- különböző módon bünteti az eltérő társadalmi helyzetben lévő embereket;
- alkalmazzák „a szemet szemért, fogat fogért” elvet (talio), de differenciáltan. stb.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 3 elemre utal a témához tartozóan (3 pont): pl.

- a szigorú büntetés (halál) célja a vagyon elleni erőszak visszaszorítása;
- a szokásjoggal szemben ítéletgyűjteményt alkottak (minta a bírák számára);
- feleségnek csak az a nő számított, akivel házassági szerződést kötött a férfi;
- a társadalom alapegysége a család, ami apajogú (eladhatja családtagjait, fiát csonkíthatja büntetésként);
- a rabszolgát csupán tulajdonnak (nem embernek) tekintették;
- meghatározó a templomgazdaság és a királyi vagyon (tulajdon) a közrendű szabadok tulajdona mellett;
- esetleg a tanuló utal a források által kevésbé feltárható, de a témához tartozó egyéb elemre: istenkirályság, alapvetően városállami társadalmi lét stb.

Felhasznált irodalom:

Alkalmazás a keresztrejtvényénél: <https://www.eclipsecrossword.com/> (2018. 10. 29.)

Alkalmazás a címkefelhőnél: <https://wordart.com/> (2018. 10. 30.)

6. feladat térképe (Az ókori Kína) – eredetiben színes.

Dr. Németh György – Borhegyi Péter (2014): *Történelem tankönyv 9.* Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Dürer Nyomda Kft., Gyula. 29. oldal

9. feladat szövege (Plutharkhosz)

Száray Miklós (2018): *Történelem 9.* Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen. 52. oldal 9. forrás

11. feladat ábrája (Róma társadalmi és állami felépítése a Kr.e. III. században)

U. a. 9. feladat 75. oldal 14. forrás

12. feladat (Hammurapi törvényei) Sulinet Tudásbázis: <https://bit.ly/2Ofysnn> (2018. 10. 31.)